

Somlyó György

ISTEN NEM...

Vas Istvának

Gömbvillám női epiphániák!
Mennyit csapongott köröttem az isten.
Az igazán-örök-egyedlen – hittem.
Szentségtörőn adtam a naivát.

Akit szerettem – örök-ké szerettem.
Mindent láttam – s mint ki semmit se lát.
Tengerpart, alkony, kis hotelszobák:
Oszlopos szentélyek a zsigerekben.

Ívek. Szívek. Vulvák és voluták.
Isten nem hagyta, hogy istent szeressem.
Hisz nem szeretett aki szeretett sem.

Nem fogadta csodával a csodát.
Szintiszta igazat szólt hát a *Mester*.
Isten nálam nem érzi jól magát.

Markó Béla

MÁR NEM A KÖRTEFÁT

Már nem az ablakom előtt borzongó körtefát,
hanem a köröm alá döfött gombostű
formatervezett egyszerűségét énekelem,
mert könnyen és gyorsan lemosható,
s mert újra meg újra felhasználható.

De nem kell megújulnia: csak az élő
változik s frissül fel szüntelenül,
kőben csak a kő, vasban csak a vas
lakozik, míg az ember könnyet, vért
és emlékeket rejteget magában.

Elteltem valami mással: hittel és
kiábrándulással, pedig ez még a reszkető
lombhoz sem illik, nemhogy erős
lélekkel bíró férfihoz, s tudom, hogy
egy üvegszilánk is megölne, ha akarna.

Azt gondolom: az Isten is olyan
célszerű, mint egy makulátlan szerszám, és a
Sátán is olyan egyszerű, s talán nem is
a síró Krisztusban támadt fel
a mindenható, hanem a testét átverő szögekben...

Marosvásárhely, 1991. augusztus 21.

Ludassy Mária

NÉPI TÁNC ÉS HARC ÉNEK

Rousseau és a populista kultúrkritika kezdetei

Könyvtárnyi irodalma van Rousseau és Robespierre, a TÁRSADALMI SZERZŐDÉS és a jakobinus diktatúra szellemi kapcsolatát bemutató műveknek; egy másik – talán kisebb könyvtárat – megtöltenek azok a művek, melyek Rousseau és Kant, a savoyai vikárius hitvallása és a klasszikus német filozófia idealizmusa kapcsolatát kutatják. Mindkét szellemi filiáció némi hiányérzetet hagy az olvasóban: mintha nem arról volna szó, ami igazán izgalmas Jean-Jacques műveiben, mintha mind a „protototalitárius”, mind a „prekantianus” séma épp a legfontosabb dolgot hagyná figyelmen kívül a terrorista, illetve a moralista Rousseau bemutatásával. Ha a Rousseau-interpretátorok egy harmadik, politikafilozófiailag és morálfilozófiailag nem oly jelentős reprezentációját vizsgálják meg, talán többet értenénk az 1750-es évek „anarchista” lázadója, az 1760-as évek etalista törvényhozója, az 1770-es évek szélsőindividualista magányos sétálója és kritikátlanul kollektivistá alkotmánytervezője *gondolati egységéből*, melyet Cassirer a kantianizmusban, Talmon a totalitarizmusban, Derathé a racionalizmusban, Gouhier az emotivistá metafizikában vélt megtalálni. Ha a szlavofilek és Tolsztoj vagy a modern interpretátorok közül Starobinski és Baczko Rousseau-szeretéből indulnánk ki, akik közül az előzők a modernitás elleni lázadás apostolatát tisztelték Jean-Jacques-ban, míg a második páros az összeegyeztethetetlen összebékítésének nagy kísérletezőjét: TRANSPARENCE ET OBSTACLE (ÁTTETSZŐSÉG ÉS AKADÁLY) Jean Starobinskinél, illetve SOLITUDE ET COMMUNAUTÉ (MAGÁNYOSSÁG ÉS KÖZÖSSÉG) a Lengyelországot 1968-ban elhagyni kényszerült Bronislaw Baczkónál.

Még többet árulhat el, hogy mit *nem* szerettek a Rousseau-rajongók: az európai kul-